

פעם סקרנים, היום ספקנים: סין ודעת הקהל הישראלית

רועי בן צור

המכון למחקרי ביטחון לאומי – אוניברסיטת תל אביב

דעת הקהל הישראלית כלפי סין מציגה תמונה דינמית ומורכבת של היחסים בין המדינות, אשר משתנה בהתאם להקשרים מדיניים וכלכליים – מקומיים וגלובליים. במהלך השנים השתנתה התמיכה של הציבור הישראלי בסין באופן דרמטי. שנות ההתחממות ביחסי ישראל-סין משנת 2013 ואילך הביאו עימן זיקה חיובית כלפי סין בקרב רוב הישראלים. משנת 2020, ולאחר מכן ביתר שאת מאז 7 באוקטובר 2023, חלה ירידה ניכרת בתמיכה בסין. התדמית של סין בעיני הישראלים מושפעת מגורמים כמו מדיניות ממשלות ישראל, הקשר בין העמים, המידה ואופן הסיקור של סין באמצעי התקשורת וכן יחסי ישראל עם ארצות והברית ועם סין. עם זאת, דעת הקהל הישראלית התפלגה לאורך השנים באופן שונה מבשאר המדינות המפותחות והדמוקרטיות, והירידה בתמיכה בסין חלה בעיכוב יחסי של מספר שנים. מאמר זה סוקר את נתוני דעת הקהל בישראל כלפי סין, בוחן את השינויים שחלו בו ואת הגורמים שהובילו לשינויים הללו, וכיצד הם צפויים להשפיע על המשך ההידרדרות ביחסיה של ישראל עם סין בעתיד.

מילות מפתח: דעת קהל, יחסי ישראל-סין, סין, הציבור הישראלי, סקרי דעת קהל, תדמית בינלאומית, תחרות המעצמות, מגמות גלובליות

מבוא

מאז עידן הרפורמות וההיפתחות למערב שהנהיג דנג שיאו־פינג ב־1978, ביסוס תדמית חיובית בעולם היה מרכיב חשוב באסטרטגיה של סין כמסד לקידום האינטרסים שלה ברחבי העולם. סין ביקשה לצמוח כמעצמה כלכלית חזקה, שאינה מזדהה עם מדינות אחרות מבחינה מדינית ואינה מתערבת בענייניהן הפנימיים. בעשורים האחרונים התמקדו מאמציו של השלטון הסיני ב"דיפלומטיה רכה", שנועדה להשיג את יעדיו באמצעות משיכה ושכנוע ולא בכפייה. מאמץ זה התפתח לכדי תפיסה מאורגנת של מערכי השפעה, שהמפלגה הקומוניסטית של סין מפעילה ברחבי העולם באמצעות טווייט רשת של קשרים ופיתוח מסגרות שיתופי פעולה, לצד הפעלת מנופי לחץ כלכליים, מדיניים או ביטחוניים.

את תוצאות מאמציה של סין ניתן לבחון באמצעות סקרים שביצע מרכז המחקר Pew, שסוקר מזה שני עשורים את דעת הקהל העולמית על סין ומצביע על שינויים דרמטיים בשנים האחרונות בתדמיתה הבינלאומית. במבט־על ניכרת ירידה בדעת הקהל

האוהדת כלפי סין, אך התפיסות של סין בעיני העולם משתנות באזורים שונים ומעוצבות על ידי קשרים כלכליים, יחסים מדיניים ודאגות ביטחוניות אזוריות. רבות מהמדינות המתפתחות וכן ידידותיה של סין שמרו על דעה חיובית, שאף גברה בשנים האחרונות, כמו אינדונזיה (49 אחוזי תמיכה ב־2023) ומקסיקו (56 אחוזי תמיכה ב־2024). לעומתן, בדמוקרטיות מערביות כמו ארצות הברית, מדינות אירופה, קנדה ואוסטרליה חלה ירידה דרמטית בתפיסה החיובית כלפי סין. בשנת 2006 החזיקו כ־52 אחוזים מהאמריקאים בדעה חיובית על סין, אך בשנת 2024 ירד שיעור מחזיקי הדעה החיובית ל־16 אחוזים בלבד. באופן דומה נראתה במדינות אירופיות ירידה חדה בדעת הקהל החיובית כלפי סין. בגרמניה ירד שיעור הדעות החיוביות מכ־56 אחוזים ב־2006 לכ־20 אחוזים ב־2024. בדמוקרטיות השכנות לסין, דוגמת יפן, שיעורי התמיכה נמוכים לאורך כלל המדידות ועומדים בשנת 2024 על 12 אחוזים בלבד.

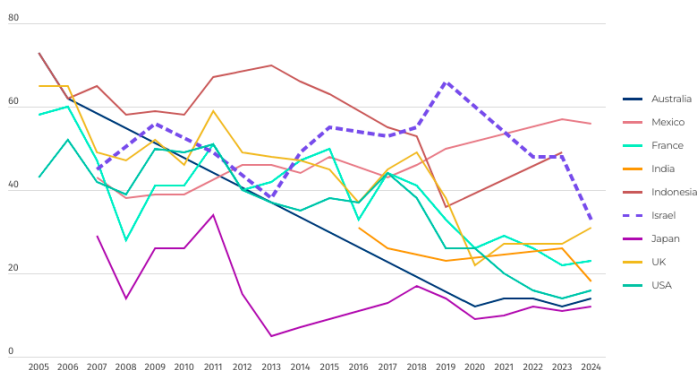
בתקופת הנשיא שי ג'ין־פינג, החל מ־2013, התעצמה המתיחות האזורית על רקע התוקפנות הגוברת והתביעות הטריטוריאליים של סין בים סין הדרומי, לצד תהליך

שלא ניתן לשייך בוודאות ובאופן בלעדי את ההשפעה על דעת הקהל בישראל לאיזיק הסיני, אולם נתוני דעת הקהל בישראל תואמים את שנות פועלו.

דעת הקהל בישראל כלפי סין

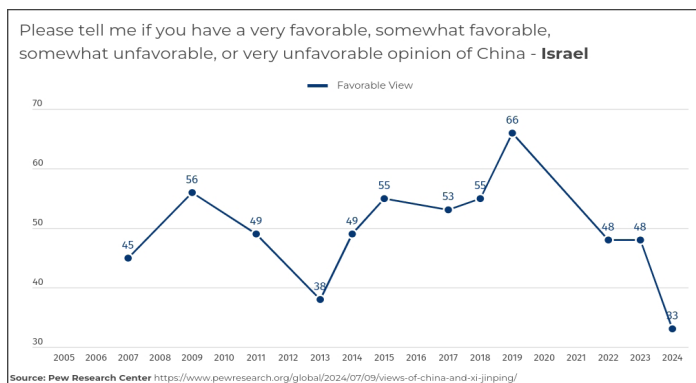
מרכז המחקר Pew סוקר מאז שנת 2007 את דעת הקהל בישראל. לפי ממצאיו, דעת הקהל הישראלית בעשור הראשון של המאה ה-21 הייתה ניטרלית בעיקרה כלפי סין, ומחצית מהישראלים החזיקו בעמדה חיובית כלפיה. בשנת 2013 נרשמה ירידה במוניטין הציבורי של סין בישראל, שעמד על 38 אחוזים בעלי עמדה חיובית כלפי סין. לעומת זאת, המגמה בקרב הציבור בישראל בשנים 2013-2019 השתפרה פלאים, וב-2019 נמדד שיא בעמדה החיובית בישראל כלפי סין, ששיעורה עמד על 66 אחוזים – בין חמש המדינות שבהן היה שיעור התמיכה הגבוה ביותר. ואולם מאז החלה מגמת דעיכה בתמיכה, אשר צנחה השנה באופן דרסטי ועומדת על 33 אחוזי תמיכה – כמחצית מב-2019.

תרשים 1: שיעורי דעת הקהל החיובית כלפי סין במדינות נבחרות (2005-2024), לפי סקר מכון Pew מיולי 2024

מקור: מרכז המחקר Pew

תרשים 2: מגמת התמיכה בדעת הקהל כלפי סין בין השנים 2007-2024

מקור: מרכז המחקר Pew

מודרניזציה מתמשך של צבא השחרור העממי. בזירה הגלובלית הרחיבה סין את פעילויותיה במתקפות סייבר, בגניבת קניין רוחני, בריגול ובמאמצי השפעה והתערבות נוספים בתקשורת, באקדמיה ובמגזרים נוספים. מאמצים אלו, יחד עם חוסר השקיפות מצד סין, הגבירו את החשדנות כלפיה ואת חוסר הוודאות לגבי כוונותיה, וחידדו את המתחים המדיניים בינה לבין מדינות רבות.

פעילותה של סין בישראל

סין מפעילה מאמצים לביסוס תדמיתה החיובית גם בישראל, כשבראש האינטרסים שלה עומדות היכולות הגבוהות של ישראל בתחומי המדע, הטכנולוגיה והנשק. קהל היעד העיקרי שלה הוא גורמי שלטון ובעלי הון ישראליים במגזרים שונים בתעשייה. מול קהל יעד רחב בישראל, ערוצי ההשפעה של המפלגה הקומוניסטית מופעלים בעיקרם בתקשורת בשפה העברית. למשל, שגריר סין בישראל מרבה לפרסם מאמרים בתקשורת המקומית בעברית, והשגרירות מזמינה אנשי תקשורת לסיוורים בסין (כריש חזוני, 2020; לין ויעיש, 2023; צאי, 2022, 2024). נוסף על התעמולה ה"רכה", בשנים האחרונות שיגרה שגרירות סין בישראל מספר מכתבים לגופי תקשורת ישראליים והטיחה בהם ביקורת, לאחר מה שראתה כפגיעה באינטרסים סיניים. ב-2022 למשל, בעקבות פרסום ראיון עם שר החוץ הטאיוואני, התקבלה בג'רוזלם פוסט בקשה למחוק את הכתבה לאור סילופי המציאות לכאורה.

דוגמה סינית מוכרת וبولטת בישראל היא "איזיק הסיני", או בשמו הסיני שי שאי-צ'י, מהרדיו הבינלאומי של סין (CRI) – אזרח סין דובר עברית שוטפת, שמספר על סין "מבפנים" ומנגיש אותה באור חיובי לציבור הישראלי. בשנת 2012 הוא פרץ לתודעת הקהל הישראלי והחל להופיע בערוצי התקשורת בישראל, בפרסומות וברשתות החברתיות. דוגמה למורכבות בשיתוף הפעולה באה לידי ביטוי בהפקות המשותפות עם תאגיד השידור הציבורי כאן בשנת 2017. **תחקיר העין השביעית** חשף שעורכי חטיבת הדיגיטל של **כאן** הכפיפו עצמם בחוזה ל"רגישויות תרבותיות", מה שעלול להתפרש כצנזורה עצמית. איזיק הסיני והרדיו הבינלאומי של סין מסונפים למפלגה הקומוניסטית ולמסריה. במאמר מ-2017 של סגן ראש ה-CRI, שדן בשימוש ב"פיות ועיניים זרים" לצורך פרסום יוזמת החגורה והדרך של הנשיא שי ג'ין-פינג, זכה **איזיק הסיני לציין שבח**. באותה שנה הוא הוזמן כדובר מרכזי לאירוע של מחלקת התעמולה המרכזית, שנערך עבור עיתונאים ש"ממלאים את הנחיות הנשיא שי ג'ין-פינג לתקשורת ו"זוכים לאמון המפלגה והעם". מובן

סיבות אפשריות נוספות לעלייה בתמיכה הן התדמית העולמית שסין נהנתה ממנה, לאור אירוח המשחקים האולימפיים בבייג'ינג ב-2008 ועמידתה במשבר הכלכלי העולמי באותה שנה.

ואולם מגמת העלייה בתמיכה לא נמשכה לאורך זמן, ומשנת 2009 חלה ירידה בדעת הקהל החיובית בישראל כלפי סין. עלייה מחודשת בתמיכה משנת 2013 חלה במקביל להתחממות היחסים בימי ממשלות נתניהו ולהעצמת שיתופי הפעולה שנרקמו בין ירושלים לבייג'ינג. אלה החלו באותה שנה עם החלטות ממשלה בנושא וביקור ראש הממשלה בסין, כאשר ההנהגה בישראל הציגה את סין כמדינה בעלת פוטנציאל אדיר לשיתוף פעולה עם "מדינת הסטארט-אפ". בהתאמה להידוק הקשרים עלה שיעור הדעות האוהדות כלפי סין בקרב ישראלים – מ-38 אחוזים ב-2013 ל-53 אחוזים ב-2017. בשנת 2019 נמדד בישראל שיא האהדה לסין עם תמיכה של 66 אחוזים. נתון זה אינו מפתיע לאור העובדה ששנת 2017, שבה צוינו 25 שנות יחסים דיפלומטיים בין ישראל לסין, הייתה רוויה באירועים משמעותיים ביחסים בין המדינות. ממשלת סין החליטה להשיק קרן של כחצי מיליארד דולר כהשקעה בטכנולוגיה ובהיי-טק הישראליים, הוקמה שלוחת הטכניון בסין במימונו של הפילנתרופ לי קה-שינג וראש הממשלה נתניהו ביקר בבייג'ינג – ביקור שבו הוא שיקף באופן ברור את המדיניות הישראלית באומרו: "אנחנו להוטים לעבוד איתכם [...] אני מאמין שמדובר בזיווג משמיים" (משרד ראש הממשלה, 2017).

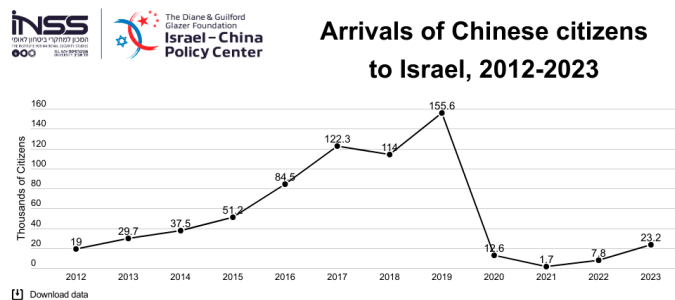
מגמה חשובה נוספת באותן השנים הייתה הקשרים בין העמים, בדמות עליית התיירות היוצאת והנכנסת מסין ואליה. בשנים 2013-2017 עלה מספר האזרחים הסינים שנכנסו לישראל פי ארבעה – עלייה שהגיעה לשיאה בכניסתם של כ-115 אלף אזרחים סינים לישראל בשנת 2019. נוסף על כך ניכרה עלייה בסחר בסחורות בין המדינות וכן עלייה פי שלושה במספר ההשקעות הסיניות בחברות ישראליות בשנים 2013-2017.

מגמת העלייה בעמדה החיובית כלפי סין החלה לדעוך אחרי 2019, בין היתר בשל התפרצות מגפת הקורונה. בשנים 2019-2022 לא נערכו סקרים בישראל, אולם ב-2022 עמד שיעור התמיכה על 48 אחוזים – ירידה של 18 אחוזים. תהליך זה חל בשנים שבהן גברה היריבות בין סין לארצות הברית, והביקורת כלפי סין על הרחבת פעילויות צבאיות, על הפרות זכויות אדם ועל השפעתה בעולם הביאה לחשש מהתעצמותה של סין. על אלה נוספו משנת 2020 גלי הקריאות בדבר אשמתה של סין בפרוץ מגפת הקורונה, אשר הביאו לירידה ניכרת

את התנודות בדעת הקהל ניתן לקשר, בין היתר, למדיניות הממשלות בישראל ולאופי היחסים הדיפלומטיים עם סין. היחסים הרשמיים עם סין כוננו בשנת 1992, אך שנים ספורות בלבד לאחר מכן הם עלו של שרטון בעקבות משברי מכירת הפלקון וההארפי בראשית שנות ה-2000, וישראל מצאה את עצמה בעימות בין מעצמתי שבסופו נאלצה לבטל את העסקאות עם סין בשל לחצים מווייטנאם. משנת 2007 ניכרת התחלה של מגמת עלייה בתמיכה הישראלית בסין – ייתכן שהודות להגברת ההשתתפות של חברות סיניות בפרויקט ענק בארץ, כמו חפירת מנהרות הכרמל על ידי CCECC ורכישת מכתשים-אגן על ידי התאגיד הסיני כמצ'ינה.

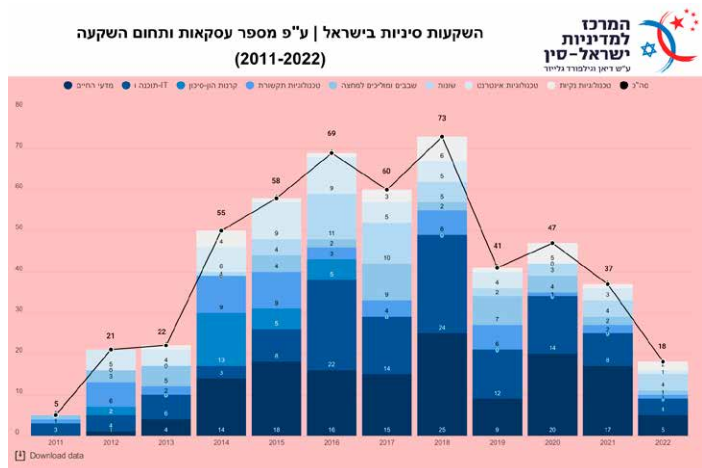
בשנים 2013-2017 עלה מספר האזרחים הסינים שנכנסו לישראל פי ארבעה – עלייה שהגיעה לשיאה בכניסתם של כ-115 אלף אזרחים סינים לישראל בשנת 2019.

תרשים 3: מספר האזרחים הסינים שנכנסו לישראל בשנים 2012-2023

מקור: למ"ס

תרשים 4: מספר ההשקעות הסיניות בישראל (2011-2022)

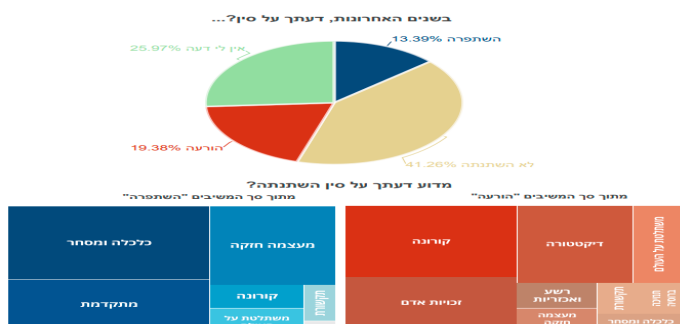

מקור: המרכז למדיניות ישראל-סין

מחקר Pew מיוני 2024, 33 אחוזים בלבד מהנסקרים בישראל ענו כי הם בעלי דעה חיובית על סין – ירידה של 15 אחוזים מאשתקד (לפני 7 באוקטובר). **סקר חרבות ברזל** שבוצע במרכז הנתונים של המכון למחקרי ביטחון לאומי מספטמבר 2024 הראה כי 10 אחוזים מהציבור בישראל רואים בסין מדינה עוינת, 40 אחוזים רואים בה מדינה לא־ידידותית, 15 אחוזים רואים בה מדינה ידידותית ואחוז אחד בלבד מהמשיבים רואים בסין בעלת ברית. כל השאר (34 אחוזים) לא ידעו לענות על השאלה. סין, אשר באופן מסורתי תומכת מבחינה מדינית בפלסטינים, לא גינתה עד היום את הטבח שביצע חמאס, קראה לחקירת "פשעי" ישראל והטילה וטו על הצעות אמריקאיות במועצת הביטחון של האו"ם. הרטוריקה שלה כלפי ישראל הייתה חריפה לאורך המלחמה, תוך הדגשת זכות הפלסטינים ל"מאבק מזוין" ואף העלאת זכות השיבה כזכות בסיסית לפלסטינים.

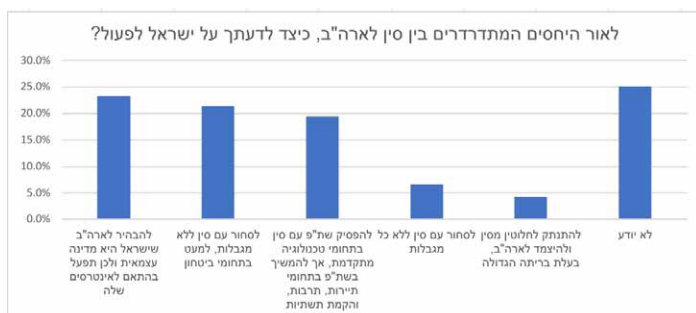
הירידה החדה ביותר בתמיכה הישראלית בסין נצפתה לאחר טבח ה-7 באוקטובר 2023, שאחרי הציגה סין באופן עקבי עמדה ביקורתית כלפי ישראל ותמיכה ברורה בפלסטינים, ובאופן עקיף בחמאס.

תרשים 5: הסיבות לשינויים בדעת הקהל כלפי סין

מקור: מדד הביטחון הלאומי – מחקר דעת קהל 2023-2022

תרשים 6: דעת הקהל בישראל על השפעת יחסי סין-ארצות הברית על ישראל

מקור: מדד הביטחון הלאומי – מחקר דעת קהל 2023-2022

בתפיסה החיובית הרחבה כלפי הרפובליקה העממית של סין בקרב מדינות המערב הדמוקרטיות.

מחקר דעת קהל שנערך במכון למחקרי ביטחון לאומי בשנים 2022-2023 הראה כי כ-13 אחוזים מהנסקרים טענו שדעתם על סין השתפרה בשנים האחרונות, כ-20 אחוזים טענו שדעתם הורעה וכ-41 אחוזים לא שינו את דעתם. הסקר הוסיף לבדוק את הסיבות לשינוי דעת הנסקרים וגילה שמחצית מהישראלים שדעתם השתפרה קשרו את השינוי לכלכלה, למסחר ולהיותה של סין טכנולוגית ומתקדמת – טענה שיכולה לאשש את ההשערה כי לקידום שיתופי פעולה עם סין יש השפעה מסוימת על דעת הקהל. לעומת זאת, 30 אחוזים מהנשאלים שדעתם על סין הורעה שייכו את השינוי למגפת הקורונה, 22 אחוזים תלו את הסיבה בהיותה של סין דיקטטורה ו-22 אחוזים נוספים – בפגיעה בזכויות אדם ואזרח.

הסקר משנת 2023 הוסיף לבדוק את נקודת המבט הישראלית כלפי משולש היחסים ישראל-סין-ארצות הברית. רוב הישראלים העידו כי ישראל צריכה להתחשב בעת קביעת מדיניותה בצרכים ובאינטרסים של ארצות הברית, כדי לשמר את היחסים המיוחדים. עם זאת, בסקר עלה כי הקהל הישראלי ער למתחים הגוברים בין ארצות הברית לסין, אך אינו רואה בכך איום ישיר ומהותי על הביטחון הלאומי. רוב הציבור (44.4 אחוזים) נתן ציון בינוני (3 מתוך 5) כשנשאל עד כמה התחרות בין ארצות הברית לסין משפיעה על הביטחון הלאומי של ישראל. כ-40 אחוזים סברו כי על ישראל לסחור עם סין ללא הגבלות, זולת בתחומי ביטחון או בטכנולוגיה מתקדמת, בעוד ש-23.3 אחוזים מהישראלים האמינו שעל ישראל להבהיר לארצות הברית כי היא מדינה עצמאית הפועלת לפי האינטרסים שלה. לצד ההזדהות עם ארצות הברית, כאשר מדובר במתיחות בין שתי המעצמות הקהל הישראלי מראה גישה פרגמטית ליחסי החוץ, המאזנת בין האינטרסים הכלכליים לגבי שיתוף פעולה עם סין לבין החשיבות האסטרטגית של ארצות הברית, והוא משקף שאיפה למרחב פעולה עצמאי מול המעצמות, תוך הבנה של חשיבות האיזון בין כלכלה לביטחון.

הירידה החדה ביותר בתמיכה הישראלית בסין נצפתה לאחר טבח ה-7 באוקטובר 2023, שאחרי הציגה סין באופן עקבי עמדה ביקורתית כלפי ישראל ותמיכה ברורה בפלסטינים, ובאופן עקיף בחמאס. **בסקר** שערך המכון למחקרי ביטחון לאומי בחודש מאי 2024 עלה כי כ-35 אחוזים מהנסקרים דיווחו שדעתם על סין השתנתה לרעה מאז 7 באוקטובר 2023, לעומת 1.3 אחוזים בלבד שדעתם השתנתה לטובה. לפי נתוני

דעת הקהל בישראל במבט השוואתי

נתוני Pew מראים כי דעת הקהל הישראלית חריגה ביחס למדינות המפותחות בעולם, ונראה כי גל הירידה בתמיכה הגיע באיחור של מספר שנים לקהל הישראלי. בעוד שבמדינות דמוקרטיות ומערביות החלה ירידה בתמיכה בסין בשנת 2017, בישראל חלה מגמה הפוכה ואף נמדדו נתוני שיא באהדה כלפי סין, אשר דעיכתם נמדדה רק בשנת 2022.

באותה שנה, התעצמות מלחמת הסחר והמאבק באימי העברת טכנולוגיות סיניות וגניבת IP – כל אלה הביאו להחרפת התחרות בין המעצמות, ובהתאם לירידה בתמיכת דעת הקהל העולמי בסין. שיעורי האהדה בבריטניה ובארצות הברית, למשל, ירדו בשנים 2020-2017 במחצית (45 אחוזי תמיכה ב־2017 ו־22 אחוזים ב־2020 בבריטניה). נתונים דומים נמדדו באיחוד האירופי: בצרפת חלה ירידה של 18 אחוזים, בגרמניה תשעה אחוזים וביוון שישה אחוזים.

מלבד טיב היחסים הדיפלומטיים בין ישראל וסין באותן השנים, נתוני מכון Pew מראים גם כי לקהל הישראלי שונות בסדר העדיפויות הערכי. בעוד שרוב הקהל במדינות אירופה וצפון אמריקה רואה את סוגיית זכויות האדם כקודמת בחשיבותה לקידום שיתוף פעולה כלכלי עם בסין, 57 אחוזים מהישראלים מגלים גישה תועלתנית יותר ומעדיפים קידום קשרי כלכלה עם סין על פני קידום זכויות אדם בה.

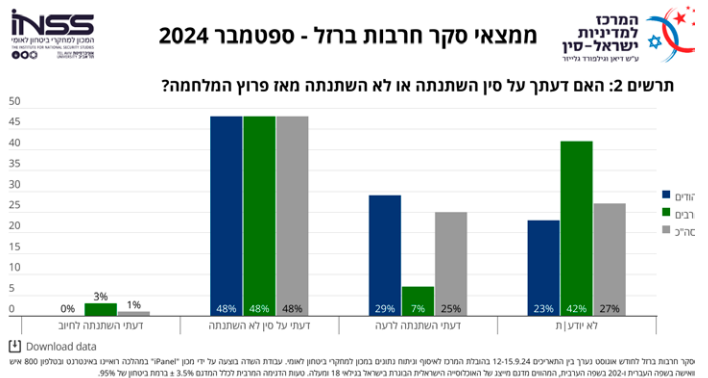
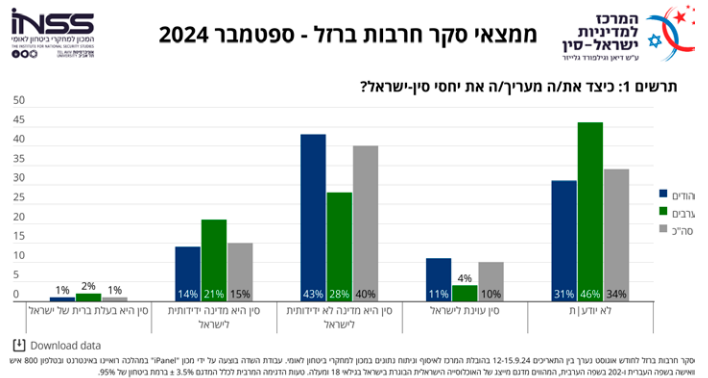
סיכום ומסקנות

מהנתונים שהוצגו במאמר עולה כי תנודות דעת הקהל בישראל כלפי סין מושפעות מאוד ממדיניות ממשלות ישראל ומטיב היחסים הדיפלומטיים והכלכליים בין המדינות – בתקופות שגשוג של שיתופי פעולה כלכליים, חתימת הסכמים והגברת התיירות עלתה התמיכה, ובהיעדרם היא ירדה. השפעה נוספת נובעת הן מייצוגה של סין באמצעי תקשורת הנפוצים בישראל והן מאופן סיקורה בהם.

מהניתוח עולה עוד כי פעולותיה הישירות של סין ומדיניותה, בייחוד מאז אוקטובר 2023 ובמהלך מלחמת חרבות ברזל, השפיעו באופן ניכר על דעת הקהל הישראלית. עמדתה של סין בתקופה זו, המאופיינת באי־גיוני של התקפות חמאס ובעמדות ביקורתיות כלפי ישראל בפורומים בינלאומיים, החריפה את התפיסות השליליות כלפיה – זאת בשונה מהדעות החיוביות או הניטרליות הקודמות שהיו לישראלים רבים על סין. דעת הקהל הישראלית כלפי סין משקפת עניין מוגבל בעניינים גלובליים, בשעה שהקהל המקומי עוסק בדאגות מקומיות מיידיות ופחות בשינויים גיאופוליטיים רחבים

בעוד שבמדינות דמוקרטיות ומערביות החלה ירידה בתמיכה בסין בשנת 2017, בישראל חלה מגמה הפוכה ואף נמדדו נתוני שיא באהדה כלפי סין, אשר דעיכתם נמדדה רק בשנת 2022.

תרשים 7: ממצאי סקר חרבות ברזל

מקור: המרכז למדיניות ישראל-סין

סקרים ממשיכים להצביע על פערים משמעותיים בין דעת הציבור היהודי לדעת ציבור הערבי בישראל ביחס לסין. לפי נתוני Pew, בעוד שבשנת 2024 רק 25 אחוזים מהיהודים החזיקו בדעה חיובית כלפי סין, שיעור זה גבוה משמעותית בקרב הערבים ועומד על 61 אחוזים. כאמור, בקרב היהודים מדובר בירידה של 18 אחוזים ביחס לשנה שעברה, ואילו בקרב הערבים הירידה הייתה מתונה יותר – כשבעה אחוזים בלבד. הפערים בין דעת הציבור היהודי לדעת הציבור הערבי בישראל ביחס לסין נובעים ככל הנראה מהבדלים בזווית הפוליטית, התרבותית והאידיאולוגית של הקבוצות. הציבור הערבי בישראל עשוי להיות סלחני יותר כלפי עמדותיה של סין, בעיקר בשל התמיכה המסורתית של סין בפלסטינים. לכן ההשפעה השלילית של עמדותיה של סין כלפי ישראל לאחרונה, בעקבות מלחמת חרבות ברזל, מורגשת פחות בקרב הציבור הערבי.

רועי בן צור הוא עוזר מחקר במרכז למדיניות ישראל-סין ע"ש דיאן וגילפורד גלייזר במכון למחקרי ביטחון לאומי. בוגר תואר ראשון בלימודי מזרח אסיה ומדע המדינה באוניברסיטת תל אביב. השתחרר מצה"ל בדרגת סרן, שם מילא תפקידים בתחומי שיתוף פעולה בינלאומי והובלת קמפיינים מבצעיים במטה אגף המודיעין. roybz@inss.org.il

מקורות

כריש חזוני, ה' (16 באפריל, 2020). **שגריר סין בישראל: "העולם מחפש סעיר לעזאזל"**. מקור ראשון. <https://tinyurl.com/2sassfvu>
 לין, א' ויעיש, ש' (1 בינואר, 2023). שגריר סין בראיון מיוחד ל"ישראל היום": "בתקופת הקורונה העמים שלנו הראו מהי ידידות אמת". <https://tinyurl.com/yc3fa8pt>
 ישראל היום. <https://tinyurl.com/5xa4dmdm>
 משרד ראש הממשלה (2017, 20 במרס). **דברי ראש הממשלה נתניהו בפורום אנשי עסקים ישראלים-סינים**. <https://tinyurl.com/s6k2sn9b>
 צאי, ר' (26 באוגוסט, 2022). שלוש עובדות מרכזיות בנוגע לשאלת טייוואן. ישראל היום. <https://tinyurl.com/s6k2sn9b>
 צאי, ר' (20 בפברואר, 2024). שנת הדרכון: ההתאוששות הכלכלית בסין יוצרת הזדמנות לשיתוף פעולה הדוק עם ישראל והעולם. <https://tinyurl.com/mr2342y9>
 ישראל היום.

יותר. ניתן לשער כי ניתוק זה האט את תגובת הציבור בישראל לשינויים גלובליים מהותיים כמו עליית כוחה הבינלאומי של סין והשלכותיה האסטרטגיות. התחרות בין המעצמות ארצות הברית וסין חדרה לתודעת הציבור הישראלי באיחור מה, ונראה שהציבור הישראלי מעוניין בפרגמטיות במשולש היחסים עם ארצות הברית וסין, אולם ניתן להבחין בריחוק מסוים מהיריבות הגיאופוליטית בשל סדרי עדיפויות שונים בישראל והתמקדות תקשורתית בנושאים מיידיים.

סביר להניח שתחושות הציבור בישראל ישפיעו בעתיד על מידת הרצון לשיתוף פעולה עם סין ויבואו לידי ביטוי בקשרים בין העמים, בשיתופי פעולה אקדמיים ובמסחר. סין היא כוח כלכלי אדיר ושחקנית גיאופוליטית חשובה, ואל לישראל להתעלם ממנה או לראות בה אויבת. אם ממשלת ישראל מעוניינת להמשיך בקיום יחסים חיוביים עם סין ביום שאחרי המלחמה, יהיה עליה להעצים את היכרות הציבור, המגזר העסקי והאקדמיה עם המדינה הקומוניסטית — בין לצורך שיתופי פעולה חיוניים ובין לשם קידום זהירות וספקנות באשר לאתגרים הכרוכים בהם.